

kn.remissvar@regeringskansliet.se
lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se

Remissvar Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68)

Diarienummer KN2025/01284

Sammanfattning

Svenskt Vatten är positiv till utredningens förslag om att försörjningsberedskapsaspekter ska beaktas i offentlig upphandling, om införande av försörjningsberedskapsavtal (F-avtal) för att trygga leveransförmåga och om uppbyggande av en byggnads- och reparationsberedskap.

Svenskt Vatten framhåller att kostnaderna för att höja den nationella beredskapen genom ökade krav på vatten och avlopp inte uteslutande bör läggas på va-kollektivet utan att ytterligare finansiering är nödvändig.

Bakgrund

Svenskt Vatten är branschorganisation för Sveriges VA-organisationer. Vi har över 300 medlemmar vars intressen vi företräder både i nationella och internationella sammanhang. Medlemmarna består av kommuner, kommunala bolag och kommunalförbund inom vattentjänsternas område som levererar vatten och avloppstjänster dygnet runt, alla dagar om året. Vatten- och avloppsförsörjning är en grundförutsättning för landets robusthet och motståndskraft, både för medborgarna och för att andra samhällsviktiga verksamheter ska kunna upprätthålla sin funktion.

Klimat- och näringslivsdepartementet har skickat ut betänkandet Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68) på remiss. Betänkandet innehåller bland annat förslag om beaktande av försörjningsberedskapsaspekter vid offentliga upphandlingar, införande av ett nytt system för försörjningsberedskapsavtal (s.k. F-avtal), förslag om att beredskapsmyndigheterna Boverket, Tillväxtverket och SGU ska ges ett sektors- och geografiskt övergripande ansvar att skapa förutsättningar för berörda aktörer att upprätthålla en byggnads- och reparationsberedskap i hela landet och att ett kansli för byggnads- och reparationsberedskap ska inrättas.

Svenskt Vatten är branschorganisationen för landets viktigaste livsmedelsproducenter och miljövårdsföretag – VA-organisationerna. Vår vision är att Sverige ska ha rent dricksvatten, friska sjöar och hav. Vi företräder alla 290 kommuners VA-organisationer. De förser 9,5 miljoner människor med rent vatten varje dag, året om.

Svenskt Vattens synpunkter

Svenskt Vatten anser att förslaget i **avsnitt 3.6** om att upphandlande myndighet eller enhet ska beakta försörjningsberedskapsaspekter om upphandlingens art motiverar det är bra men att det bör utformas som ett "bör-krav" på samma sätt som för miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn. En rekommendation av det slaget är tillräcklig för att tydliggöra behovet av att beakta försörjningsberedskapsaspekter i upphandlingen samtidigt som man undviker att lägga till fler formella krav på det redan komplicerade upphandlingsförfarandet och ytterligare grunder för att klandra en upphandling. Det är vidare viktigt att det av förarbetena till den kommande upphandlingslagstiftningen tydligt framgår vad som avses med begreppet *försörjningsberedskap* och vilken nivå som verksamheter förväntas planera för. Planeringen bör utgå från att verksamheten ska kunna bedrivas som normalt under två veckor.

Svenskt Vatten instämmer i utredningens förslag i **avsnitt 3.10** om att det bör tillsättas en utredning med uppgift att utreda de juridiska förutsättningarna för och innehållet i en ny försörjningsberedskapslag som kan möjliggöra för offentlig sektor att ålägga företag att vidta åtgärder för främjande av försörjningsberedskapen vid såväl fredstida kris, höjd beredskap som krig. Vi anser att en sådan lagstiftning skulle kunna bli ett värdefullt komplement till frivilliga överenskommelser och öka möjligheterna för en stärkt försörjningsberedskap.

Svenskt Vatten tillstyrker i sak förslaget i **avsnitt 3.7** om att införa försörjningsberedskapsavtal (F-avtal) för att öka möjligheten att långsiktigt trygga leveransförmåga. Ett klokt användande av beredskapsmyndigheterna av dessa avtal skulle kunna möta störningar och brister i försörjningen i samband med fredstida kriser, höjd beredskap och krig. De statliga myndigheter som ska ingå F-avtal behöver ha en nära dialog med kommunerna om vilka behov som finns samt lösa distributionssystem/lager av varor så att de når fram där de ska nyttjas vilket ofta är i kommunen. Till skillnad från utredningen anser vi dock att även kommuner och kommunala organisationer såsom va-bolag bör få möjlighet att teckna F-avtal eftersom det är kommunerna som har den närmare kunskapen om vilka behov som finns.

Vi tillstyrker utredningens samtliga förslag i **avsnitt 4.3** om en modern byggnads- och reparationsberedskap. I händelse av höjd beredskap, kris eller krig är det av yttersta vikt att det finns en centralt styrd och väl utbyggd byggnads- och reparationsberedskap för att vatten- och avloppssystemen ska kunna fungera. Sveriges va-organisationer förlitar sig i dag till största del på entreprenörer när det gäller reparationsberedskapen och väldigt få organisationer har tillgång till exempelvis egna arbetsmaskiner och personal till dessa. Såväl materiella som personella resurser krävs för att laga och reparera läckor på ledningsnät och skador på vatten- och avloppsreningsverk och utredningens förslag för att stärka byggnads- och reparationsberedskapen bör kunna bidra till att stärka förmågan. Såsom utredningen pekar på innebär även de pågående klimatförändringarna ökade risker till följd av bland annat långvarig torka, skyfall och kraftiga regn, vilket är särskilt påtagligt för de vatten- och avloppstjänster som de kommunala va-organisationer tillhandahåller. En förbättrat byggnads- och reparationsberedskap kan vara viktig för att ta omhand de skador och andra konsekvenser som klimatförändringarna för med sig och som Svenskt Vattens medlemmar hanterar redan i dag.

Avslutningsvis vill Svenskt Vatten framhålla den stora utmaning som det innebär att uppfylla de ökade kraven på beredskapsförmåga, särskilt som va-organisationerna samtidigt behöver

uppfylla nya krav inom andra områden som exempelvis rening av dricksvatten och av avloppsvatten. Va-verksamheter finansieras i stort sett enbart genom va-avgifter som betalas av det kollektiv som använder tjänsterna i dag. Svenskt Vatten anser att de ökade kostnader som den höjda nationella beredskapen innebär för vatten- och avloppssystemen inte ska finansieras av va-kollektivet utan att det behövs finansiering från annat håll för att inte de fastighetsägare som i dag nyttjar allmänna vattentjänster ska behöva betala hela kostnaden för den höjda ambitionsnivån.

Anders Almgren
Ordförande
Svenskt Vatten AB:s styrelse

Pär Dalhielm
VD
Svenskt Vatten AB